

האדם עם מעלת נפשו האלהית אשר כבר אמרנו כי יש לו נפש אלהית בפרט שלא נמצא בכל נפשות התחתונים, אל יקבל אונאה בעצמו לומר כי יש לו מעלתו האחרונה בפעל, ויהשוב בנפשו שלום יהיה לו (דברים כט. יח) אף אם אני יושב בטל מבלי עמל כלל הרי המעלה שלו ומדרגתו יגן עליו, על מקומו ישיבנו ועל כנו יחזירנו כי משלו נתן לו ואין צורך לקנות לו שום מעלה, דבר זה מחשבת פגול לא ירצה ולא יחשוב כך, כי הוא טעות בנפשו, כי אין מעלת נפשו האחרונה בפעל והוא מיוחד מבין כל

ופארו בזה הדברים אשר אמרנו, כי האדם הזה לא נברא בשלמותו האחרון, והוא נברא להוציא שלמותו אל הפעל, וזה אדם לעמל יולד שהוא נולד ונמצא אל תכלית העמל דהיינו להוציא השלמות אל הפעל

ולא יגיע להיות נמצא בפעל לגמרי לעולם, אבל תמיד יהיה עמל להוציא שלימותו אל הפעל וזה שלימותו האחרון. ולפיכך אמר אדם לעמל יולד והעמל הוא היציאה אל הפעל, ותמיד הוא בכח עור לצאת אל הפעל כי זה האדם הוא בכח ויוצא אל הפעל, וכמה שהוא יוצא אל הפעל נשאר בכח לצאת עור אל הפעל תמיד.

הנמצאים עליונים ותחתונים שאין מעלתו האחרונה בפעל.

ונמצא לך ההפך שיש בין האדם ובין כל הנמצאים התחתונים

ועליונים. כי העליונים שלימותם בפעל ואינם צריכים להוציא שלימותם אל הפעל, והתחתונים זולת האדם אין להם גם כן יציאה אל הפעל, כי מה שנבראו עליו אין השתנות ויציאה לפעל בהם, אך האדם הוא בכח ויוצא אל הפעל. ויראה ששמו מורה על דבר העצמי לו שהוא מיוחד בו האדם מכל, וזה שהוא נקרא אדם על שהוא עפר מן האדמה. ועתה יש לשאול וכי כל שאר הנמצאים אינם מן האדמה שיקרא האדם ביוחד בשם אדם על שם שנברא מן האדמה, אבל ענין האדם מתיחס ביותר אל האדמה, וזה כי האדמה היא מיוחדת בזה שהיא בכח ויש בה יציאה לפעל כל הדברים אשר יוצאים ממנה צמחים ואילנות ושאר כל הדברים והיא בכח לכל זה.

וזהו ענין האדם שהוא בכח ויוצא שלימותו אל הפעל, ולפיכך שמו ראוי לו שיהיה משתתף עם האדמה שהיא מיוחדת לצאת מן הכח אל הפעל בפירות וצמחים וכל אשר שייך אליה, וכן הוא האדם יוצא כחו אל הפעל. ולכך שלימות האדם נקרא גם כן בשם פרי, וכדכתיב בקרא אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו (ישעיהו ג. י) הרי שהוכות והשלימות יקרא פרי.

ובמד' (קהלת רבה ו, א) גם הנפש לא תמלא, לפי שהנפש יודעת שכל אשר תיגע לעצמה תיגע, ולפיכך אינה שבעה מצות ומעשים טובים, אמר רבי לוי משל לעירוני שהיה נשוי בת מלכים אף על פי שמאכילה כל מעדני מלך אינו יוצא חובתו למה שהיא בת מלכים, כך כל מה שיפעול האדם עם נפשו אינו יוצא ידי חובתו למה לפי שהיא מלמעלה, ע"כ.

וביאור ענין זה כי הנפש הזאת שהיא מלמעלה ועומדת בתחתונים תמיד היא משתוקקת אל התורה ואל המצות במה שהיא בתחתונים, ודבר זה לחסרון מדרגה נחשב לה שהיא עצם נפש אלהי מלמעלה עומדת בתחתונים, וכל דבר שהוא חסר משתוקק אל השלמה, והתורה והמצוה הם השלמה אל הנפש, וכשביל כך משתוקקת הנפש אל התורה ואל המצות לצאת אל הפעל ולהיות מושלם.

אמנם לא תשבע מצות ומעשים טובים במה שהיא עומדת בתחתונים בגוף האדם, שדבר זה ממדרגת עצם הנפש שהיא מלמעלה ולכך אינה מושלמת בתחתונים בגוף החמרי, וכיון שאינה מושלמת אינה שבעה מצות ומעשים טובים רק היא משתוקקת תמיד להיותה מושלמת לגמרי, ואינה מושלמת עד שתבא אל התכלית במה שהיא עצם אלהי מלמעלה. וזה שהוא מדמה אותה אל בת מלך שנשאת לעירוני, ועם

שהוא נותן לה כל מעדני עולם אינו יוצא ידי חובתו עמה מפני שהיא בת מלך והיא מתחברת אל עירוני הזה, ואם כן תמיד היא חסרה כאשר היא עם העירוני הזה וכל אשר נותן לה סוף סוף היא עם העירוני שאינו זיווג שלה, ולכך לא יכול לעשות כפי הראוי לה שהיא בת מלך שעל כל פנים היא מתחברת לעירוני ולא מלך, ולכך אינו יוצא ידי חובתו עמה.

ובין כאשר הנפש היא מלמעלה, ואף כי המצות והתורה הם יציאה לה אל השלימות, מכל מקום במה שהיא עומדת בתחתונים בגוף האדם והיא עצם נבדל מן

העליונים לא תקבל השלמה, לכך אינה שבעה מן המצות והיא נחשבת בכח כל ימי היותה עם הגוף, וזה מה שרצינו לבאר.